
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО АНАЛІЗУ

УДК 334.71:[33.02+316.4.063

Андрій Миколайович ДІДИК

кандидат економічних наук,
здобувач кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет «Львівська політехніка»,
E-mail: Andrii.M.Didyk@gmail.com

КОНКУРЕНТНА АДАПТИВНІСТЬ ЯК ПАРАМЕТР ОЦІНЮВАННЯ ПРІОРИТЕТНОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ В ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЛІВЕКТОРНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Дідик, А. М. Конкурентна адаптивність як параметр оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси у системі забезпечення полівекторного розвитку підприємств [Текст] / Андрій Миколайович Дідик // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2016. – Том 23. – № 1. – С. 161-166. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Вступ. У статті обґрунтовано доцільність врахування конкурентної адаптивності як параметру оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси у системі забезпечення полівекторного розвитку підприємств. Предметом дослідження є параметри оцінювання пріоритетності інвестування у технології суб'єктів господарської діяльності.

Мета. Метою статті є обґрунтування доцільності врахування конкурентної адаптивності як параметру оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси у системі забезпечення полівекторного розвитку підприємств, а також конкретизування сутності цього поняття.

Метод (методологія). Для досягнення встановленої мети та розв'язання завдань у роботі використовувались різні методи наукового дослідження: порівняння, узагальнення та систематизації – для уточнення сутності й змісту поняття «конкурентна адаптивність»; експертних оцінок й емпіричного дослідження – під час прогнозування подальших змін внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, що впливає на ухвалення інвестиційних рішень; групування – для виокремлення сфер діяльності підприємств, які потребують пріоритетності інвестування; морфологічного аналізу – для уточнення понятійно-категорійного апарату за проблемою.

Результати. Доведено важливість урахування ринкової орієнтованості під час ухвалення інвестиційних рішень підприємствами. Обґрунтовано положення про обмеженість ідентифікування пріоритетних інвестиційних проектів лише на основі «класичних» показників терміну окупності, чистої теперішньої вартості та внутрішньої норми доходності. Доведено, що одна з визначальних цілей будь-яких інвестицій – отримання стійкої конкурентної переваги на ринку, що зумовлює необхідність урахування під час оцінювання інвестиційних проектів чинника ринкової орієнтації. Розглянуто підходи до класифікації інвестицій, у яких враховано ринкову орієнтованість. Доведено, що у результаті інвестицій у технології слід не тільки мати можливість отримати інноваційний чи конкурентоспроможний продукт, а й такий, що «піддаватиметься» подальшому технологічному вдосконаленню з використанням наявних виробничих потужностей.

Обґрунтовано необхідність трактування поняття конкурентної адаптивності економічної системи як її здатності покращувати конкурентні позиції протягом визначеного періоду часу шляхом пристосування до зміни низки параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища. Відтак доведено, що суб'єкти господарювання повинні оцінювати інвестиційні проекти не тільки за критеріями терміну окупності, чистої теперішньої вартості, екологічності, інноваційності, внутрішньої норми доходності тощо, а також з позиції здатності продукувати продукцію, яка у перспективі дасть змогу покращувати конкурентні позиції підприємства на ринку.

Ключові слова: інвестування; інвестиційний процес; конкурентна адаптивність; полівекторний розвиток; технологічний процес.

Andriy Mykolayovych DIDYK

PhD in Economics,
Doctoral Student,
Department of Management and International Business,
Lviv Polytechnic National University
E-mail: Andrii.M.Didyk@gmail.com

COMPETITIVE ADAPTABILITY AS PARAMETER OF PRIORITY INVESTMENT EVALUATION IN THE TECHNOLOGICAL PROCESS IN THE SYSTEM OF PROVIDING OF ENTERPRISES MULTI-VECTOR DEVELOPMENT

Abstract

Introduction. In the article it has been grounded the expediency of consideration of competitive adaptability as a parameter of estimation of priority investment in technological processes in the system of multi-vector software development of the companies. The parameters of evaluation of priority investment in business entities technology have become the subject of the study.

Goal. The aim of the article is the grounding of expediency of consideration of the competitive adaptability as a parameter of estimation of priority investment in technological processes, in the system of multi-vector software development of enterprises and specification of the essence of the concept.

The method (methodology). In order to achieve this goal and to solve the tasks we have used different methods of scientific research. Those are the method of comparison, method of generalization and systematization (to clarify the nature and meaning of "competitive adaptability", method of expert evaluation and empirical research (to forecast future changes in the internal and external environment of the company that affect investment decisions), method of grouping (to isolate the areas of businesses that require priority investments), method of morphological analysis (to refine the conceptual and categorical apparatus).

Results. Importance of market orientation has to be taken into into account when making investment decisions by companies. The provisions as for the limitation of identification of priority investment projects only on the basis of "classic" indicators of payback period, net present value and internal rate of return are grounded in this article. It is proved that one of the key objectives of any investment can be determined as the obtaining of sustainable competitive advantage in the market. It necessitates its consideration when evaluating investment projects factor market orientation. The approaches to the classification of investments, which take into account the market orientation, are considered. It has been proved that the result of investments in technology should not only provide the possibility to get innovative or competitive product, but that one which can "be exposed" by further technological improvements in existing production facilities.

It has been grounded the necessity of interpretation of the concept of competitive adaptability of the economic system as its ability to improve the competitive position within a specified period of time by adapting to change a number of parameters of external and internal environment. Thus it is proved that entities must evaluate investment projects not only on the criteria of the payback period, net present value, environmental friendliness, innovation, IRR, etc., but also the position of the ability to produce products that will help in the future to improve the competitive position on market.

Keywords: investments; investment process; competitive adaptability; multi-vector development and manufacturing process.

JEL classification: D92

Вступ

Донедавна стійкі конкурентні переваги здобували суб'єкти підприємницької діяльності, хто належав до категорії великих, а також був забезпечений достатнім власним капіталом, щоб інвестувати у розвиток своїх брендів та поширювати свою глобальну присутність на різних ринках. Збільшення масштабів діяльності підприємств призводило до поширення їхнього частково монопольного становища на певних ринках та ускладнювало доступ до таких ринків інших представників бізнесу. Однак в умовах сьогодення ситуація у багатьох випадках змінилася. Сьогодні зовсім інші чинники визначають стійкі конкурентні переваги підприємств, адже динамічність ринку призводить до наслідування дій суб'єктів господарювання конкурентами. Такі т. зв. «конкурентні реакції» з боку ринку можуть стосуватись цінової політики, асортименту товарів і послуг конкурентів, способів збуту продукції тощо. Таким чином доволі складно за умов нестабільності економіки та специфіки бізнес-середовища стверджувати про відносну стабільність певних ринків, а також про

існування класичних джерел здобуття конкурентних переваг і формування довгострокових стратегій як таких.

На підставі вищенаведеного можна стверджувати про доцільність урахування усього вищевказаного під час формування і використання різних інвестиційних важелів забезпечення полівекторного розвитку підприємств. Особливо важливо в аналізованому контексті враховувати ринково орієнтовані параметри оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси як одного з визначальних рушіїв інноваційного розвитку суб'єктів господарювання.

Огляд й узагальнення навчально-наукової літератури з проблем інвестування та управління інвестиційними проектами (праць І. Алексєєва, І. Бланка, В. Беренса, А. Воронцовського, В. Вяткіна, М. Грачова, Н. Гринюк, А. Завербного, Г. Іванова, Б. Колтинюка, Л. Крушвіца, О. Кузьміна, О. Мельник, А. Мертенса, І. Скворцова, Т. Унковської, Н. Ушакової та багатьох інших) дає змогу стверджувати про існування значної кількості критеріїв, за якими обираються пріоритетні інвестиційні проекти для підприємств. Найбільш поширеними з них є термін окупності (DPB), чиста теперішня вартість інвестиційного проекту (NPV) та внутрішня норма доходності (IRR). Не вдаючись до обґрунтування трактування кожного з цих понять та їх детальної характеристики, слід зауважити, що в основі сучасного розуміння оцінювання рівня ефективності інвестування, як і раніше, найчастіше знаходиться концепція визначення вартості грошей у часі. Враховується, зокрема, зіставлення очікуваного грошового потоку (cashflow) з т. зв. інвестиційними витратами, «приведення» цих параметрів до теперішнього часу, що за визначеної ставки дисконту дає змогу повернути інвестовану величину капіталовкладень та забезпечити очікувану віддачу на вкладений капітал. Завдяки цьому можна ідентифікувати, який інвестиційний проект буде більш економічно вигідним, прибутковим та перспективним.

Серед інших критеріїв оцінювання ефективності інвестування на підставі вивчення теорії і практики слід виокремити індекс прибутковості інвестицій, рівень інноваційності інвестиційного проекту, його екологічність, соціальність, відповідність місії та цілям тощо. Узагальнено такі критерії можна поділити та кількісні та якісні.

В аналізованому контексті слід звернути увагу на те, що в умовах ринкової економіки використання лише «класичних» показників оцінювання пріоритетності інвестування в активи підприємства можна вважати обмеженим підходом. Це справедливо як для великих, так і для незначних інвестиційних проектів незалежно від об'єктів інвестування (розширення виробничих потужностей, придбання цілісних майнових комплексів, реконструкція чи технічне переозброєння виробництва, придбання нематеріальних активів тощо).

Слід пам'ятати про те, що одна з визначальних цілей будь-яких інвестицій – отримання стійкої конкурентної переваги на ринку. Взагалі останнім часом у науковій літературі доволі часто стверджують про важливість забезпечення взаємозв'язку між поняттями «інвестиції» та «ринку», тобто про важливість і необхідність ринкової орієнтації інвестиційних проектів. За цих умов індекс прибутковості інвестицій, чиста теперішня вартість інвестиційного проекту, термін окупності, внутрішня норма доходності та інші подібні показники дають обмежену оцінку, на підставі якої повинно ухвалюватися рішення про вибір того чи іншого варіанту інвестиційного проекту. Безперечно, екологічність, соціальність, інноваційність та низка інших параметрів є також важливими критеріями вибору варіанту інвестування, але водночас вони також лише фрагментарно ілюструють ринкову орієнтацію інвестиційних проектів. Зазначена проблема актуалізується за умови необхідності забезпечення полівекторного розвитку підприємств в умовах динамічності середовища функціонування. Відтак обрання неринково орієнтованих інвестиційних проектів уже апіорі може стати причиною неефективного використання і так обмежених інвестиційних ресурсів. Усе це зумовило вибір напряму дослідження, його мети та завдань.

Мета та завдання статті

Метою статті є обґрунтування доцільності врахування конкурентної адаптивності як параметру оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси у системі забезпечення полівекторного розвитку підприємств, а також конкретизування сутності цього поняття. Для досягнення поставленої мети у роботі вирішено наступні основні завдання: аналізування найбільш поширених параметрів оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси; огляд підходів до типології інвестицій, що враховують ринкову орієнтованість; вивчення змістового наповнення поняття «адаптивність»; порівняння сутності поняття «конкурентна адаптивність» з поняттям «гнучкість».

Виклад основного матеріалу дослідження

В економічній літературі розглядаються певні види інвестицій, що враховують чинники ринку. Наприклад, у роботі Л. М. Горбатюк [2, с. 203] виокремлено за метою інвестування вимушені, ринкові, антизатратні та дохідні інвестиції. Так під ринковими інвестиціями автор розуміє інвестування у

«вдосконалення продукції або ж диверсифікацію виробництва з метою збереження позицій на ринку». З. Н. Ягумова [8, с. 273] вживає поняття інвестицій на зміну програми виготовлення продукції і трактує їх такими, що спрямовуються «на диверсифікацію, пов'язану із зміною номенклатури виробів, створення нових видів продукції та організуванням нових ринків збуту». Водночас абсолютна більшість наукових праць з проблем інвестування все ж ринково орієнтовані інвестиції не виокремлює.

Вивчення досвіду економічно розвинутих країн дає змогу зробити висновок про те, що сьогодні замало стверджувати про важливість ринково орієнтованості інвестиційної діяльності підприємств. В умовах глобального ринку уже складно здобувати успіх у конкурентній боротьбі лише шляхом використання переваг масштабів виробництва, глобальної присутності чи інвестування в торгову марку. Так само складно утримати середньо- і довгострокову конкурентну перевагу завдяки створенню різних перешкод для входження у галузь конкурентами. Окрім того, навіть упровадження нових продуктів не завжди гарантує успіх на ринку, адже, як свідчить практика, у більшості випадків конкуренти швидко реагують на інноваційні рішення інших підприємств, адаптуючись під них або навіть пропонуючи ще кращі варіанти вдосконаленої інноваційної продукції. Так само доволі часто конкурентами «копіюється» цінова політика, а також заходи з просування продукції. За цих умов традиційні джерела здобуття конкурентних переваг зміщуються на короткостроковий ринок і пріоритетним стає критерій забезпечення еластичності виробництва та управління, що дає змогу підприємствам максимально швидко реагувати на запити ринку та ще й краще і швидше ніж конкуренти.

Очевидно, що усі ці явища безпосередньо пов'язані із інвестиційною поведінкою підприємства і використанням інвестиційних важелів для забезпечення полівекторного розвитку. Тим більше, це повинно враховуватись керівниками і власниками суб'єктів господарювання під час вибору пріоритетності інвестування в активи. Як свідчать реалії сьогодення, чимало компаній уже відмовляються від практики «розбудовування» своїх виробничих потужностей і тим самим уникають проблеми ускладнення управління й зниження рівня гнучкості операційної діяльності. Сьогодні важливо знати, яким чином уже найближчим часом зміниться ринок, на якому працює підприємство, як протидіяти конкурентам, як максимально задовольняти потреби клієнтів, як мінімізувати вплив потенційних загроз середовища функціонування, як максимально реалізувати ринковий потенціал, як мінімізувати час під час організаційних змін тощо. Керівники і власники повинні чітко ідентифікувати під час реалізації інвестиційної політики майбутні конкурентні переваги, а також можливість їхнього поновлення і покращення.

Таким чином, на підставі вищенаведеного пропонується під час вибору пріоритетності інвестування в технологічні процеси підприємства використовувати, окрім стандартних, найбільш поширених показників оцінювання ефективності інвестиційних проектів, ще один – конкурентну адаптивність. Будь-які інвестиції в технологічні процеси більшою чи меншою мірою спрямовані на операційну діяльність підприємства – виробництво продукції, виконання робіт чи надання послуг. В одному випадку такий вплив є максимальним, наприклад, коли впроваджуються нові технологічні процеси чи будується новий завод. В іншому випадку ця спрямованість є менш вираженою. Водночас, з огляду на вищенаведене, важливо, щоб у результаті інвестицій у технології можна було отримати такий продукт, який не тільки буде інноваційним чи/та конкурентоспроможним, а й таким, що «піддаватиметься» подальшому технологічному вдосконаленню з використанням наявних виробничих потужностей. Саме завдяки цьому згадана вище короткострокова конкурентоспроможність буде забезпечена і підтримувана на належному рівні.

Доцільно наголосити на тому, що поняття адаптивності не є новим у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі. Так, наприклад, детальне аналізування цього поняття здійснене у роботі В. М. Ячменьової та З. О. Османової [9, с. 346-353]. Зокрема, під поняттям «адаптивність» автори розуміють «властивість пристосування до умов зовнішнього середовища, що змінюються», а також «до внутрішньо фірмових і макроекономічних змін» [9, с. 352]. Окрім того, дослідники розглядають це поняття з позиції властивості, яка є «необхідною для визначення критеріїв змін, реакцією, необхідною для встановлення причини змін, здатністю, потрібною для визначення характеру поточних змін і забезпечення економічної стійкості діяльності, а також характеристикою, необхідною для визначення характеру та рівня структурних змін» [9, с. 352]. З позиції М. О. Турко [7, с. 40], адаптивність – це «категорія, яка характеризує здатність підприємства як відкритої економічної системи пристосуватись до змін у внутрішньому і зовнішньому середовищі для забезпечення бажаної ефективності його діяльності, і включає виробничу, фінансову, трудову та інвестиційно-інноваційну адаптивність». О. Віт [1, с. 348] під поняттям адаптивності розуміє властивість, яка характеризує здатність системи нормально функціонувати під час зміни параметрів зовнішнього середовища, а також пристосовувати систему до цих змін. На думку І. П. Отенка [5, с. 35-37], адаптивність «окреслює ступінь пристосування до змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства і є інтегральною характеристикою економічної системи, яка поєднує такі ознаки, як гнучкість,

мобільність, маневровість та інші, що забезпечує «легкість» перегрупування між елементами системи без будь-яких докорінних змін у її структурі, відображає готовність системи управління підприємства функціонувати в умовах нестабільного зовнішнього середовища та визначається спроможністю управлінського персоналу використовувати нестандартні рішення на основі глибокого розуміння передбачення тенденцій у зовнішньому середовищі». З позиції Т. І. Дем'яненко [3, с. 218], адаптивність слід трактувати як «готовність до стійкості та гнучкості до змін у власному стилі та підході до роботи з метою досягнення конкретно поставлених завдань».

Таким чином, узагальнюючи вищенаведені підходи до трактування поняття «адаптивності», слід зауважити, що в основі кожного з них є здатність певної економічної системи реагувати шляхом пристосування до зміни низки параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища. Причому слушно є думка А. П. Градова [4, с. 144], який зауважує, що будь-яка система має «граничні можливості адаптації до умов виробництва, що змінюються» і називає це «закономірністю еквіфінальності системи». Як наслідок, вчений стверджує про деяку граничність адаптування, що вимагає періодичного повторного інвестування, у т.ч. в технологічні процеси, тобто безперервного удосконалення виробництва.

Розглядаючи в аналізованому контексті конкурентну адаптивність економічної системи, необхідно зауважити, що таке поняття слід трактувати як здатність такої економічної системи покращувати конкурентні позиції протягом визначеного періоду часу шляхом пристосування до зміни низки параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища. Таким чином, враховуючи особливості використання інвестиційних важелів для забезпечення полівекторного розвитку підприємств, наголосимо, що суб'єкти господарювання повинні оцінювати інвестиційні проекти не тільки за критеріями терміну окупності, чистої теперішньої вартості, екологічності, інноваційності, внутрішньої норми доходності тощо, а також з позиції здатності продукувати продукцію, яка у перспективі дасть змогу покращувати конкурентні позиції підприємства на ринку. Таким чином, поняття конкурентної адаптивності за своїм змістом є іншим, аніж поняття гнучкості, яке, зокрема, у фаховій літературі трактується як здатність технологічної системи «швидко перебудовуватись для оброблення нових деталей у межах, визначених технологічними можливостями обладнання і технологій» [6, с. 9]. Як свідчить вивчення теорії і практики, сьогодні замало стверджувати про гнучкість технологій, навіть інноваційних. Справа в тому, що технологічний процес дійсно може бути гнучким і забезпечувати виготовлення нової продукції у межах фактичних техніко-технологічних можливостей. Однак, з позиції ринку, оця нова продукція не завжди може бути «прийнятною» споживачами.

Досвідом ведення бізнесу неодноразово доведено, що нерідко гнучкість дає змогу підприємствам тільки ще певний час утриматись на етапі спадання життєвого циклу продукції або «увійти» в нову ринкову нішу без досягнення значних економічних результатів. Таким чином в умовах сьогодення під час вибору пріоритетності інвестування в технологічні процеси підприємств важливо враховувати саме параметр конкурентної адаптивності таких процесів, який відобразить їхню здатність продукувати продукцію, яка у перспективі дасть змогу покращувати конкурентні позиції підприємства на ринку. Високий рівень конкурентної адаптивності технологій дасть змогу у випадку зміни чинників середовища функціонування у межах наявних технологічних можливостей (чи дещо вдосконалених) не просто забезпечити виготовлення нової продукції, а саме такої, яка буде конкурентоспроможною «завтра».

Висновки та перспективи подальших розвідок

Результати дослідження дали змогу обґрунтувати доцільність урахування конкурентної адаптивності як параметра оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси у системі забезпечення полівекторного розвитку підприємств. Під цим поняттям, зокрема, запропоновано розуміти здатність технологій забезпечувати виготовлення продукції, яка у перспективі дасть змогу покращувати конкурентні позиції підприємства на ринку.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку повинні полягати в обґрунтуванні кількісного оцінювання конкурентної адаптивності як параметра оцінювання пріоритетності інвестування в технологічні процеси у системі забезпечення полівекторного розвитку підприємств.

Список літератури

1. Витт, О. С. Социально-экономическая сущность адаптивности работников промышленного предприятия в рыночной экономике [Текст] / О. С. Витт // Теория и практика общественного развития. – 2011. – №3. – С. 347-349.
2. Горбатюк, Л. М. Інвестиції: економічна сутність та класифікація [Текст] / Л. М. Горбатюк // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – №2. – С. 201-204.

-
3. Дем'яненко, Т. І. Оцінка рівня адаптивної гнучкості у формуванні адаптивного управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства [Текст] / Т. І. Дем'яненко // Бізнес-Інформ. – 2012. – №12. – С. 217-220.
 4. Экономическая стратегия фирмы [Текст] / Под. ред. А. П. Градова. – 3-е изд., испр. – СПб.: СпецЛит, 2000. – 588 с.
 5. Отенко, І. П. Методологічні аспекти управління адаптивністю підприємства [Текст] / І. П. Отенко // Наукові праці ДонНТУ. Серія економічна. – 2008. – №33-1. – С. 35-39.
 6. Пуховский, Е. С. Гибкие производственные системы машиностроительного производства [Текст]: учебн. пособие / Е. С. Пуховский. – К.: УМК ВО, 1991. – 240 с.
 7. Турко, М. О. Теоретичні підходи до визначення категорії «економічна адаптивність підприємства» [Текст] / М. О. Турко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – №6. – Т. 1. – С. 38-41.
 8. Ягумова, З. Н. Классификация инвестиций как условие повышения эффективности инвестиционной политики отраслей промышленного комплекса [Текст] / З. Н. Ягумова // Экономика и управление: анализ тенденций и перспектив развития. – 2013. – № 5. – С. 271-275.
 9. Ячменьова, В. М. Сутність понять «адаптація» та «адаптивність» [Текст] / В. М. Ячменьова, З. О. Османова // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2007. – № 582. – С. 346-353.

References

1. Vytt, O. S. (2011). Sotsial'no-ekonomycheskaya sushchnost' adaptivnosti rabotnikov promyshlennoho predpriyatiya v rynochnoy ekonomike. *Teoriya i praktika obshchestvennogo razvitiya*, 3, 347-349.
2. Horbatiuk, L. M. (2010). Investytsiyi: ekonomichna sutnist' ta klasyfikatsiya. *Visnyk Poltavs'koyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi*, 2, 201-204.
3. Dem"yanenko, T. I. (2012). Otsinka rivnya adaptyvnoyi hnuchkosti u formuvanni adaptyvnoho upravlinnya innovatsiyno-investytsiynym rozvytkom pidpryyemstva. *Biznes-Inform*, 12, 217-220.
4. Ekonomicheskaya stratehiya firmy. (2000). SPb.: SpetsLyt.
5. Otenko, I. P. (2008). Metodolohichni aspekty upravlinnya adaptyvnytyu pidpryyemstva. *Naukovi pratsi DonNTU. Seriya ekonomichna*, 33-1, 35-39.
6. Pukhovskyy, E. S. (1991). *Hibkie proyzvodstvennye sistemy mashynostroytel'noho proizvodstva*. Kyiv: UMK VO.
7. Turko, M. O. (2014). Teoretychni pidkhody do vyznachennya katehoriyi «ekonomichna adaptyvnist' pidpryyemstva». *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, 6(1), 38-41.
8. Yahumova, Z. N. (2013). Klassyfykatsyya investytsiy kak uslovie povysheniya efektyvnosti investytsyonnoy politiki otrasley promyshlennoho kompleksa. *Ekonomika i upravlenye: analiz tendentsiy i perspektyv razvitiya*, 5, 271-275.
9. Yachmen'ova, V. M. & Osmanova, Z. O. (2007). Sutnist' ponyat' «adaptatsiya» ta «adaptyvnist'». *Visnyk Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhnikha»*, 582, 346-353.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2016 р.